

Champion'un Sa?I?k ?nanç Modeli Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Champion'un Sa?I?k ?nanç Modeli Ölçe?i*. Turkish Psychological Scales.
Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=18600>

Özet

Champion'un Sa?l?k ?nanç Modeli Ölçe?i (CS?MÖ), bireylerin belirli bir sa?l?k davran???na yönelik inançlar?n?, tutumlar?n? ve alg?lar?n? de?erlendirmek amac?yla geli?tirilmif bir psikometrik araçtır. Bu ölçe?in Türkçe uyarlamas?, özellikle genç erkeklerde **Testis Kanseri** taramas? (Kendi Kendine Testis Muayenesi, KKTM) davran??lar?n? etkileyen psikososyal faktörleri incelemek üzere yap?lm??tır. Uyarlama çal??mas?, orijinal Sa?l?k ?nanç Modeli (S?M) çerçevesinde alg?lanan duyarlı?k, ciddiyet, faydalar, engeller ve öz-yeterlilik gibi temel yap?lar? ölçmeyi amaçlamaktadır. Ölçek, 5 alt boyuttan ve toplam 26 maddeden oluşmaktadır ve yüksek düzeyde geçerlik ve güvenirlik de?erleri sergilemiştir.

Anahtar Kelimeler

Sa?l?k ?nanç Modeli, Champion Ölçe?i, Testis Kanseri, KKTM, Uyarlama, Psikometri, Sa?l?k Davran???, Güvenirlik

Yazarlar

Gül P?nar, E. Öksüz, A. Beder, N. Özhan Elba?

Amaç

Champion'un Sa?l?k ?nanç Modeli Ölçe?i'nin temel amac?, bireylerin kendi kendine sa?l?k taramas? davran??lar?n? (Türkçe uyarlamasında özellikle Kendi Kendine Testis Muayenesi - KKTM) etkileyen Sa?l?k ?nanç Modeli yap?lar?n? (alg?lanan duyarlı?k, ciddiyet, faydalar, engeller ve harekete geçirici ipuçlar?) ölçmektir. Ölçe?in Türkçe adaptasyonu, Testis Kanseri tarama davran??lar? bakım?nda S?M de?i?kenlerinin güvenilirli?ini ve geçerli?ini Türk popülasyonunda test etmeyi hedeflemiştir.

Bu amaç do?rultusunda, ölçe?in kültürel ve dilsel e?de?erli?i sa?lanarak Türk gençlerinin KKTM yapma niyetleri ve bu eylemi gerçekle?tirmeyi engelleyen veya te?vik eden inançlar? bilimsel olarak de?erlendirilebilmektedir. Bu, koruyucu sa?l?k davran??lar?n?n yaygınlaş?n?na yönelik e?itim programlar?n?n planlanmas? için kritik veriler sunar.

Yap?

CS?MÖ, bireyin sa?l?k davran??lar?n? açıklamada yaygın olarak kullanılan Sa?l?k ?nanç Modeli (S?M) teorik çerçevesine dayanmaktadır. S?M, bir bireyin bir sa?l?k eylemini gerçekle?tirme olasılı??n?, o ki?inin sa?l?k tehdidine yönelik alg?lar?na ba?lı oldu?unu varsayar. Ölçek, bu modelin be? temel bile?enini ölçen alt boyutlardan oluşmaktadır:

Algılanan Duyarl?lk (Perceived Susceptibility)

Algılanan Ciddiyet (Perceived Severity)

Algılanan Faydalar (Perceived Benefits)

Algılanan Engeller (Perceived Barriers)

Öz-yeterlilik (Self-Efficacy)

Uyarlama çal??mas? sonucunda ölçek, bu be? alt boyut alt?nda toplanm?? 26 maddeden olumaktadır. Bu yap?, bireyin sa?lik davran??lar?na yönelik inançlar?n?n kapsaml? bir ?ekilde de?erlendirilmesine olanak tan?r.

Geçerlik

CS?MÖ'nin Türkçe'ye uyarlanması sürecinde, ölçe?in orijinal yap?s?na sad?k kal?narak dilsel ve kavramsal e?de?erlik titizlikle sa?lanm??t?r. Çeviri süreci, metodolojik olarak sa?lam ad?mlarla ilerlemiştir. Dört ki?ilik ba??ms?z bir ekip (bir ürolog, bir hem?ire ve iki ara?t?rmacı) taraf?ndan ayr? ayr? çeviriler yap?lm?? ve ard?ndan dilde e?de?erlik sa?lanm??t?r.

Kavramsal geçerlik için hem?irelik ve t?p alan?ndan üç profesörden oluan uzman grubunun görüşleri alınm??t?r. Uzmanlar, hem çevirinin do?rulu?unu hem de maddelerin Türk kültürü ve ba?lam? aç?s?ndan anla??l?rl??n? de?erlendirmiştir. Pilot uygulama, 15 üniversite ö?rencisi üzerinde gerçekleştirilmi?; bu uygulama maddelerin genel olarak kolay anla??ld??n? ve ölçe?in ortalama 8 ila 10 dakika gibi kısa bir sürede doldurulabildi?ini göstermiştir. Bu bulgular, ölçe?in hedef popülasyonda uygulanabilirli?ini ve yüzey geçerli?ini desteklemektedir.

Güvenirlik

CS?MÖ'nün Türkçe formunun güvenirlik çal??mas?, madde istatistikleri ve alt boyutlar?n iç tutarl?l??na odaklanm??t?r. Madde-toplam puan korelasyonlar? incelenmi? ve 26 maddenin bu korelasyonlar?n?n 0.50'nin üzerinde oldu?u tespit edilmiştir. Literatürde 0.50 e?ik de?erinin yeterli bir alt s?n?r oldu?u belirtilmektedir.

Ancak, iki madde (13. madde: "KKTM yaparsam kendi öz bakım?m? yerine getirmi? olac??m" ve 22. madde: "KKTM yapmak için yeterli mahremiyetim yok") madde-toplam puan korelasyonlar?n?n 0.50'nin alt?nda olması ve di?er maddelerle düşük ili?ki göstermesi nedeniyle ölçekten ç?kar?lm??t?r. Bu maddelerin ç?karılması, ilgili alt boyutun iç tutarl?l??n? art?rm??t?r. Özellikle KKTM yararlar? boyutundan madde ç?kar?ld??nda, Cronbach Alfa de?eri 0.90'dan 0.91'e yükselmiştir. Bu sonuç, ölçe?in adaptasyon sonrası Türkçe formunun yüksek düzeyde iç tutarl?l??a ve dolay?s?yla güvenilirli?e sahip oldu?unu kan?tlamaktadır.

Faktör Analizi

Ölçe?in yap? geçerli?ini incelemek amac?yla Faktör Analizi uygulanm??t?. Çal??mada, Kaiser'in Varimax Döndürme Yöntemi (Kaiser's Varimax Döndürme Yöntemi) kullan?larak faktör yap?s? belirlenmi?tir. Bu analiz, ölçe?in orijinal yap?s?na uygun olarak 5 alt boyutlu bir yap?y? ortaya koymu?tur. Faktör yap?lar? olu?turulduktan sonra, bu yap?lara isim verilmi? ve iç tutarlı?k (Cronbach Alfa) testleri gerçekleştirilmi?tir.

Faktör analizi, maddelerin teorik olarak ait olduklar? alt boyutlarla güçlü bir ?ekilde korele oldu?unu göstermi?tir. ?ki maddenin dü?ük korelasyon nedeniyle ç?karılmas?, kalan 26 maddenin güçlü ve temiz bir faktör yap?s? olu?turmas?na katkıda bulunmu?tur. Bu yap?, ölçe?in teorik Sa?lik ?nanç Modeli bile?enlerini ba?arılı? bir ?ekilde ölçtü?ünü do?ulamaktadır.

Araç

Test Type: Uyarlama (Adaptation)

Format: 5'li Likert tipi derecelendirme ölçe?i

Language Available: Türkçe (Orijinali ?ngilizcedir)

Population Group: Genç Yeti?kin Erkekler (Özellikle üniversite ö?rencileri üzerinde geçerlik ve güvenilirlik çal??mas? yap?lm??t?)

Age Group: Genç Yeti?kinlik Dönemi

Population Details: Çal??ma, Kendi Kendine Testis Muayenesi (KKTM) davran???n? de?erlendirmek üzere yap?lm??t?r.

Test Methodology: Öz bildirim ölçe?i (Self-report scale). 5 alt boyut ve 26 maddeden olu?mu?tur.

Derecelendirme

Ölçek, 5 dereceli Likert tipi bir ölçek kullanmaktadır. Derecelendirme puanlar? ve kar??lıklar? ?unlardır:

(Belirtilmemi?, genellikle "Kesinlikle Kat?lm?yorum" anlam?n? ta??r)

"kat?lm?yorum"

"kararsızım"

"kat?l?yorum"

"tamamen kat?l?yorum"

Anahtar Kelimeler

Champion'un Sa?l?k ?nanç Modeli Ölçe?i, Testis Kanseri Taramas?, KKTm, Psikometrik Özellikler, ?ç Tutarlı?k, Faktör Analizi, Sa?l?k E?itimi

Yazarlar

Sorumlu Yazar: Gül P?nar

Author ORCID Identifier: Bilgi mevcut de?ildir.

Affiliation Email addresses: erkem@istanbul.edu.tr (Muhtemelen E. Öksüz'e aittir)

Correspondence Address: Bilgi mevcut de?ildir.

?zinler, Ücret ve Test Y?l?

Orijinal Ölçek Yazar?: Champion

Uyarlama Y?l?: 2011

?zinler ve Ücret: ?zinler ve kullan?m ücretleri için sorumlu yazar (Gül P?nar) veya ileti?im e-posta adresi (erkem@istanbul.edu.tr) ile ileti?ime geçilmesi gerekmektedir.

Kaynaklar

P?nar, G. Öksüz, E., Beder, A. ve Özhan Elba?, N. (2011). Testis Kanseri Taramalarında Champion'un Sa?l?k ?nanç Modeli Ölçe?inin Türkçe uyarlamasının güvenilirlik ve geçerlili?i. *T?p Ara?t?rmalar? Dergisi*, 9(2), 89-96.

Ölçe?in orijinal PDF dosyas? a?a??daki ba?lant?dan indirilebilir: [championun-saglik-inanc-modeli-olcegi-toad.pdf](#)

Champion'un Sa?l?k ?nanç Modeli Ölçe?i Maddeleri

ÖNEML?: Bu ölçek maddeleri, kaynak içerikte tam liste olarak sunulmam??t?r. Ancak güvenilirlik çal??mas?nda ç?kar?lan maddelere ili?kin bilgiler mevcuttur. Ölçek, adaptasyon sonrası 5 alt boyut ve 26 maddeden olumaktadır.

Güvenirlik çal??mas?nda ç?kar?lan maddeler ?unlard?:

13. Madde (KKTm Yararlar? Boyutu): "KKTm yaparsam kendi öz bak?m?m? yerine getirmi? olaca??m"

22. Madde: "KKTM yapmak için yeterli mahremiyetim yok"

ARABPSYCHOLOGY.COM